

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de 'Leeswijzer profielen Natura 2000 versie 2026', waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

A200 Alk (*Alca torda*)

A. Algemeen

1. Kenschets

1.1 Beschrijving

De alk is een middelgrote zeevogel (lengte 37-39 cm) uit de familie van de alken. Het verenkleed van deze vogel bestaat grotendeels uit een zwarte rug, een witte buik en witte ondervleugels. De soort lijkt daarmee sterk op de zeekoet, maar onderscheidt zich o.a. door een hogere rechthoekige snavel met een witte verticale lijn in het midden en de langere, puntige staart. De alk is het gehele jaar op het Nederlands Continentaal Plat (NCP) aanwezig en is hier een schaarse zomergast tot vrij talrijke wintergast. In Europa broeden twee ondersoorten: *torda* in Noorwegen, Denemarken, de Oostzee en de Witte Zee (Oost-Atlantische flyway-populatie), en *islandica* van IJsland, de Faeröer en Helgoland tot in Bretagne (flyway-populatie 'IJsland, Faeröer, Groot-Brittannië, Ierland, Helgoland, Noordwest-Frankrijk'). Nederland maakt geen deel uit van het broedgebied. De alken in Nederlandse wateren komen met name uit Ierland, van de west- en noordkusten van Groot-Brittannië en uit IJsland (*islandica*).

Bron: Saxifraga – Bart Vastenhouw

1.2 Relatief belang binnen Europa

De flyway-populatie 'IJsland, Faeröer, Groot-Brittannië, Ierland, Helgoland, Noordwest-Frankrijk' wordt geschat op 830.000-2.000.000 vogels, waarvan in Nederland 2-18% verbleef tijdens de trektijd en winter in de periode 2015/16-2020/21.

1.3 Aandeel van populatie in Vogelrichtlijngebieden

Het gemiddeld seizoensgemiddelde¹ van de alk betrof 40.900 vogels in de periode 2015/16-2020/21, waarvan zich ca. 3% binnen Vogelrichtlijngebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort bevond. Zie paragraaf 4 voor meer informatie over het huidige voorkomen. Zie [de soortpagina op \[natura2000.nl\]\(https://de-soortpagina.op.natura2000.nl\)](https://de-soortpagina.op.natura2000.nl) voor een overzicht van de gebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort.

¹ De som van maandelijks schattingen (tellingen en modelvoorspellingen voor juli-juni), gedeeld door 12. Seizoensgemiddelde is een maat voor de aanwezigheid van een soort in het gehele niet-broedseizoen waar afzonderlijke maandaantallen sterk van elkaar kunnen wisselen. Ze geven een betrouwbaarder beeld dan seizoensmaxima, waar toeval een grotere rol speelt.

B. Bescherming

2. Status

Alk *Alca torda* (A200), ondersoorten *torda* en *islandica*. Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn (inwerkingtreding 1981). Voor Vogelrichtlijngebieden in Nederland relevant als niet-broedvogel.

3. Ecologie

3.1 Algemene beschrijving leefgebied

Alken zijn strikte zeevogels die alleen aan land komen om te broeden. Voor het broeden worden voor landpredatoren moeilijk bereikbare eilanden en/of kliffen uitgezocht. Het grootste deel van het jaar verblijven alken op open zee. Er is nog relatief veel onduidelijk over het habitatgebruik en het voorkomen op het NCP.

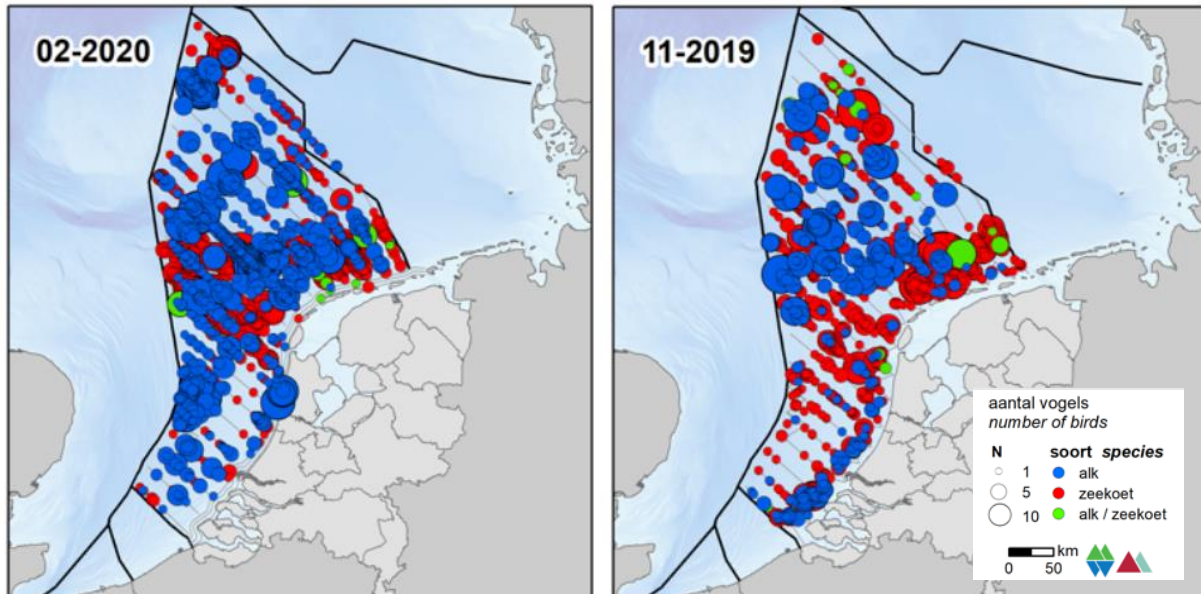
3.2 Voedsel

Veel meer dan de verwante zeekoeten zijn alken voedselspecialist en concentreren ze zich op kleinere visjes. Bij de jacht kunnen ze dieptes bereiken van ruim 100 meter, maar meestal komen ze niet dieper dan 35 meter. In de (Nederlandse) Noordzee bestaat het voedsel uit sprat, haring, zandspiering en driedoornige stekelbaars (Ouwehand *et al.* 2004). Als voedselspecialisten zijn alken vermoedelijk zeer gevoelig voor variaties in het vóórkomen van hun voedsel. Dit verklaart waarschijnlijk het soms erratische voorkomen en ook de massasterftes en afwijkend gedrag (schepen volgen) dat soms wordt geconstateerd (Bijlsma *et al.* 2001, Leopold *et al.* 2012).

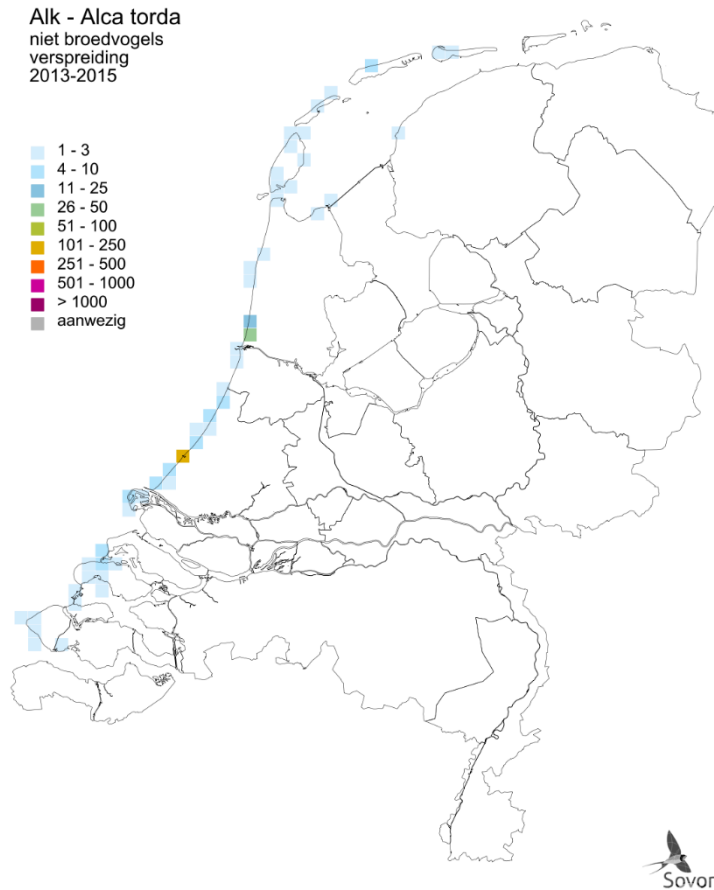
C. Voorkomen, Staat van Instandhouding en maatregelen

4. Huidig voorkomen

De Nederlandse doortrekpopulatie van de alk omvatte maximaal 31.500-200.000 vogels in de periode 2015/16-2020/21. De alk is het gehele jaar op het NCP aanwezig. Van april tot en met september zijn de dichtheden meestal laag, alken zijn dan meer aan hun broedgebieden gebonden. De alk komt met name in het late najaar en de winter wijd verbreid voor op het NCP. Ten zuidwesten van de Doggersbank, de Oestergronden en ten zuiden van de Zeeuwse Banken komen hoge dichtheden voor. Ook de dichtheden in een smalle strook langs de Nederlandse kust zijn hoger dan gemiddeld. Voor meer verspreidingsinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).

Verspreiding van de alk (blauwe stippen) als niet-broedvogel op grond van vliegtuigtellingen in het kader van Monitoring Waterstaatkundige Toestand des Lands (MWTL) in representatieve periodes in najaar 2019 en winter 2020 (overgenomen uit: Fijn et al. 2020). Weergegeven zijn stippen met variabele grootte in klassen van 1, 5 of 10 exemplaren.

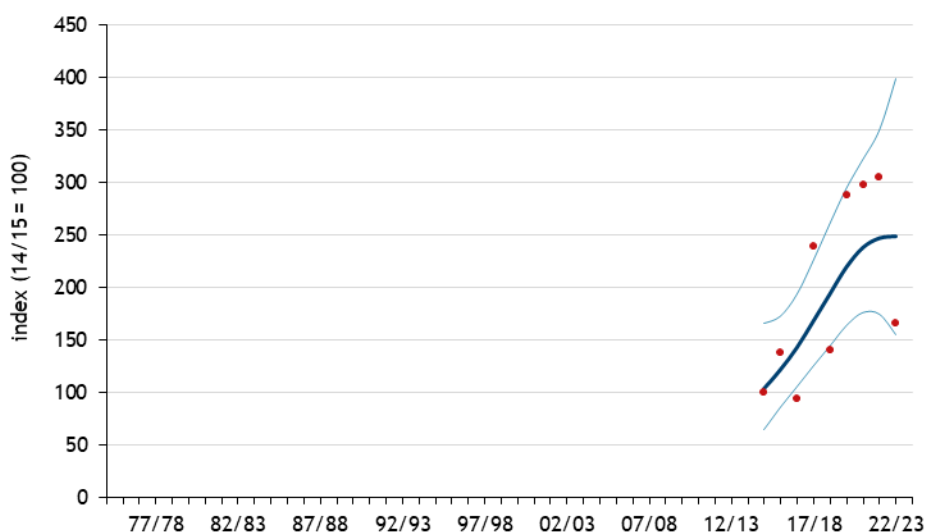
Verspreiding van de alk als niet-broedvogel in de periode 2013-2015. Per atlasblok van 5x5 km is er een schatting van het aantal individuen gegeven. Deze kaart is gebaseerd op de Vogelatlas van Nederland (Sovon 2018).

5. Beoordeling landelijke Staat van Instandhouding

5.1 Trends en ontwikkelingen

De landelijke trend van de alk/zeekoet als niet-broedvogel laat zowel op de lange termijn (1991/92-2022/23) als de korte termijn (2011/12-2022/23) een matige toename zien.

De trendontwikkeling van de alk is niet eenvoudig te bepalen, omdat de soort vooral op open zee en in de regel gemengd met de zeekoet voorkomt (Fijn *et al.* 2020, Hornman *et al.* 2022). Daarom wordt vooralsnog een trend over beide soorten gezamenlijk bepaald. De zeekoet is in de meerderheid en ook langduriger in grotere aantallen aanwezig. In het begin van de metingen in 1991 zijn alk en zeekoet sterk toegenomen, waarbij er mogelijk wel sprake kan zijn van aantalsschommelingen tussen de jaren. De toename in onze wateren weerspiegelt de toename in de Britse kolonies (Harris *et al.* 2024) van waaruit het gros van de op het NCP verblijvende vogels vandaan komt. Voor meer trendinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).

De aantalsontwikkeling van de alk als niet-broedvogel. Weergegeven is een index (rode punten), de trendlijn (donkergekleurde lijn) en het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijnen). Deze grafiek is gebaseerd op systematische vliegtuigtellingen op de Noordzee (seizoen juli t/m juni). Tot 2014 kon nog geen onderscheid worden gemaakt tussen alk en zeekoet tijdens tellingen. De korte en lange termijntrend betreft dan ook een gecombineerde trend van beide soorten (zie tekst).

5.2 Beoordelingsaspecten Staat van Instandhouding 2022²

i. Verspreidingsgebied: gunstig

Het verspreidingsgebied van de alk in Nederland (het Noordzeegebied) is ten opzichte van de periode rond 1980 niet kleiner geworden waarmee dit aspect als 'gunstig' is beoordeeld.

ii. Populatie: gunstig

De aantallen alk/zeekoet op de Nederlandse Noordzee nemen significant toe. Een afzonderlijke trend van de alk is vooralsnog niet te maken. Op grond van de populatietoename op de lange termijn (1991/92-2019/20), waarbij de aantallen zich in de periode 2014/15-2019/20 boven het gunstige niveau voor de populatie bevonden, is het aspect populatie als 'gunstig' beoordeeld.

iii. Leefgebied: gunstig

De omvang en kwaliteit van het leefgebied zijn op grond van de beschikbare informatie niet verslechterd, waardoor het aspect leefgebied als 'gunstig' is beoordeeld.

iv. Toekomstperspectief: gunstig

De korte termijntrend (2008/09-2019/20) van alk/zeekoet tezamen duidt op een matige toename, en er zijn, mogelijk met uitzondering van de nog niet goed te voorspellen effecten van windparken op zee, geen belangrijke ontwikkelingen bekend die erop wijzen dat de populatie in de komende 12 jaar onder druk komt te staan. Het aspect toekomstperspectief is daarom als 'gunstig' beoordeeld.

² Voor een uitgebreide toelichting van de beoordeling van de Staat van Instandhouding in 2022 wordt verwezen naar de bouwsteen (Sovon 2024) en Vogel *et al.* (2021).

5.3 Landelijke Staat van Instandhouding

De Staat van Instandhouding (SvI) van de alk als niet-broedvogel is in 2022 als gunstig beoordeeld (Sovon 2024). Een eerdere beoordeling van de SvI heeft in 2013 plaatsgevonden (Vogel *et al.* 2013)³.

Aspect	2013	2022
Verspreidingsgebied	onbekend	gunstig
Populatie	onbekend	gunstig
Leefgebied	gunstig	gunstig
Toekomstperspectief	onbekend	gunstig
Beoordeling SvI	onbekend	gunstig

5.4 Landelijke instandhoudingsdoelstelling

Behoud van de omvang en van de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor het behoud van een populatie van ten minste 65.000 vogels (seizoensgemiddelde) (ministerie van LNVN 2026).

6. Drukfactoren

- *Klimaat*: door langdurig stormachtig weer, zoals tijdens intense winterstormen, kunnen alken verminderd foerageren waardoor de conditie verslechterd. Dit kan resulteren in grootschalige sterfte, zogeheten wrecks. Klimaatverandering verhoogt de frequentie van deze extreme weersomstandigheden (Harris *et al.* 2024, Field *et al.* 2012).
- *Verontreiniging*: alken zijn gevoelig voor lozingen van drijvende olie, vet, of chemicaliën, omdat ze een groot deel van hun tijd op of in het water doorbrengen. Dergelijke vervuiling tast het verenkleed aan, zorgt ervoor dat de vogels hun isolatie verliezen en sterven aan onderkoeling. In het geval van zware besmeuring kunnen vogels sterven, doordat ze immobiel worden of stikken. Vooral de gebieden met concentraties - het Friese Front in de herfst en de Bruine Bank in de winter - zijn gevoelig voor dit soort lozingen. Doordat vervuiling van stookolie in onze kustwateren is teruggedrongen, heeft dit geleid tot teruglopende bevuiling van zeevogels (Camphuysen 2010). Zoals voor alle zeevogels is vervuiling van het zeewater met giftige stoffen die zich in de voedselketen ophopen een bedreiging.
- *Verstoring door scheepvaart*: alken worden verstoord door de aanwezigheid van schepen op zee (Leopold 2017). In hoeverre de aantallen alken op het NCP worden gelimiteerd door scheepvaartroutes is echter niet bekend.
- *Verstoring door opgaande bouwsels*: er is sprake van competitie om ruimte met windparken (Soudijn *et al.* 2022). Onduidelijk is in hoeverre de aantallen alken op het NCP worden gelimiteerd door windparken.
- *Visserij*: alken kunnen worden bijgevangen in staand want (Žydelis *et al.* 2013). Op welke schaal deze sterfte optreedt is onbekend. Daarnaast is overbevissing van prooi-soorten van zeevogels door visserij (voedselconcurrentie) een mogelijke bedreiging, en kan visserij verstoring veroorzaken.

Invloeden van buiten Nederland

De toename in onze wateren weerspiegelt zeer waarschijnlijk de toename in de Britse kolonies, van waaruit het gros van de op het NCP verblijvende vogels afkomstig zijn. De lange termijntrend laat tussen 1986 en 2023 meer dan een verdubbeling van de populatie zien voor Groot-Brittannië als geheel (Harris *et al.* 2024). Het Europese broedareaal is verder niet aan grote veranderingen onderhevig (Keller *et al.* 2022).

³Nieuwere beoordelingen van de Staat van Instandhouding zijn niet altijd één op één te vergelijken met eerdere beoordelingen door verschillen in de systematiek (ministerie van LNV 2006, Foppen *et al.* 2016, Vogel *et al.* 2021).

7. Maatregelen voor beheer, herstel en uitbreiding

Hieronder worden aanbevolen maatregelen genoemd ten behoeve van de soort.

- Verduurzaming van de visserij zal het voedselaanbod voor de alk ten goede komen. Met het sluiten van de staand wantvisserij in bepaalde delen van het jaar kan bijvangst van alken worden teruggebracht.
- Het verder terugdringen van vervuiling van olie in onze kustwateren draagt bij aan een teruglopende bevuiling van zeevogels zoals de alk.
- Er is behoefte aan meer kennis over in hoeverre de aantallen alken op het NCP worden gelimiteerd door competitie om ruimte met windparken en scheepvaartroutes. Uit voorzorg wordt geadviseerd om in en nabij gebieden met concentraties alken het plaatsen van windturbines op zee zoveel mogelijk te vermijden. Bij nieuwe windparken op zee wordt de soort wel betrokken bij de uitwerking van mitigerende maatregelen om cumulatieve aantasting van leefgebied op een aanvaardbaar peil te houden (Soudijn *et al.* 2022).

Onderscheid in maatregelen gericht op regulier beheer (instandhouding), preventie of herstel (aanvullende maatregelen om verslechtering te voorkomen of terug te draaien) en/of uitbreiding van leefgebied. Zie de tekst hierboven voor de volledige beschrijving van de maatregelen.

Maatregel	Regulier beheer	Preventie of herstel	Uitbreiding
Verduurzaming visserij		x	
Gedeeltelijke sluiting staand wantvisserij		x	
Verder terugdringen vervuiling olie		x	
Afgewogen plaatsing windturbines op zee		x	

8. Bronnen

- Bijlsma R.G., Hustings F. & Camphuysen C.J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- Camphuysen C.J. 2010. Declines in oil-rates of stranded birds in the North Sea highlight spatial patterns in reductions of chronic oil pollution. *Marine Pollution Bulletin* 60: 1299-1306.
- Field C.B., Barros V., Stocker T.F. & Dahe Q. (eds.) 2012. Managing the Risks of Extreme Events and Disasters to Advance Climate Change Adaptation: Special Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge University Press, Cambridge.
- Fijn R.C., van Bemmelen R.S.A., Arts F.A., de Jong J.W., Beuker D., Bravo Rebolledo E.L., Engels B.W.R., Hoekstein M., Jonkvorst R.-J., Lilipaly S., Sluijter M., van Straalen K.D. & Wolf P.A. 2020. Verspreiding, abundantie en trends van zeevogels en zeezoogdieren op het Nederlands Continentaal Plat in 2019-2020. RWS-Centrale Informatievoorziening BM 20.22. Bureau Waardenburg Rapportnr. 20-324. Bureau Waardenburg & Deltamilieu Projecten, Culemborg.
- Fijn R.C., van Bemmelen R.S.A., de Jong J.W., Arts F.A., Beuker D., Bravo Rebolledo E.L., Engels B.W.R., Hoekstein M.S.J., van der Horst Y., Leemans J., Lilipaly S., Sluijter M., van Straalen K.D. & Wolf P.A. 2022. Verspreiding, abundantie en trends van zeevogels en zeezoogdieren op het Nederlands Continentaal Plat in 2020-2021. RWS-Centrale Informatievoorziening BM 22.01. Bureau Waardenburg Rapportnr. 21-281. Bureau Waardenburg & Deltamilieu Projecten, Culemborg.
- Harris S.J., Baker H., Balmer D.E., Bolton M., Burton N.H.K., Caulfield E., Clarke J.A.E., Dunn T.E., Evans T.J., Hereward H.R.F., Humphreys E.M., Money S. & O'Hanlon N.J. 2024. Seabird Population Trends and Causes of Change: 1986–2023, the annual report of the Seabird Monitoring Programme. BTO Research Report 771. British Trust for Ornithology, Thetford.
- Hornman M., Kavelaars M., Koffijberg K., van Winden E., van Els P., de Jong A., Kleefstra R., Schoppers J., Slaterus R., van Turnhout C. & Soldaat L. 2022. Watervogels in Nederland in 2019/20. Sovon-rapport 2022/06, RWS-rapport BM 22.03. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanese P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M. V., Bauer H.-G. & Foppen R.P.B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- Leopold M., van Bemmelen R., Geelhoed S. & Witte R. 2012. Alken *Alca torda* als fanatieke scheepsvolgers in januari 2012. *Sula* 24: 109-120.
- Leopold M.F. 2017. Seabirds? What seabirds? An exploratory study into the origin of seabirds visiting the SE North Sea and their survival bottlenecks. Wageningen Marine Research report C046/17. Wageningen Marine Research, Den Helder.
- Ministerie van LNV. 2026. Natura 2000 Doelendocument 2026; vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en -soorten. Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Den Haag.
- Mitchell P.I., Newton S.F., Ratcliffe N. & Dunn T.E. 2004. Seabird populations of Britain and Ireland. T. & A.D. Poyser, London.
- Ouwehand J., Leopold M.F. & Camphuysen C.J. 2004. A comparative study of the diet of guillemots *Uria aalge* and razorbills *Alca torda* killed during the Tricolor oil incident in the south-eastern North Sea in January 2003. *Atlantic Seabirds (special issue)* 6: 147-166.
- Soudijn F.H., van Donk S., Leopold M.F., van der Wal J.T. & Hin V. 2022. Cumulative population-level effects of habitat loss on seabirds 'Kader Ecologie en Cumulatie 4.0', Wageningen Marine Research report C007/22. Wageningen Marine Research, IJmuiden.
- Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogel, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Vogel R.L., Bouwma I., Koese B., Kranenbarg J., La Haye M., Odé B., Sierdsema H., Sparrius L., Verburg P. & Zollinger R. 2013. Het belang van Nederland buiten de Ecologische Hoofdstructuur voor soorten van de Vogelrichtlijn en van bijlage V van de Habitatrichtlijn. Sovon-rapport 2013.015. Sovon, Nijmegen.
- Vogel R., Foppen R., van den Bremer L., van Turnhout C.A.M. & van Roomen M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Vogel R., Zoetebeek D., van Winden E., Sierdsema H., Foppen R. & van den Bremer L. 2024. Geactualiseerd landelijk overzicht van vogelsoorten met concentraties van (inter)nationaal belang. Sovon-rapport 2024/13. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Žydelis R., Small C. & French G. 2013. The incidental catch of seabirds in gillnet fisheries: A global review. *Biological Conservation* 162: 76-88.

Geraadpleegde websites

BirdLife International. 2022. Species factsheet: *Alca torda*. <http://www.birdlife.org>. Geraadpleegd op 19/06/2022.

Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2024. Bouwsteen Alk niet-broedvogel. <https://stats.sovon.nl/pub/publicatie/22036>. Geraadpleegd op 12/02/2025.